Додаток 2
до Стратегії

Аналітичний звіт за результатами опитування мешканців та бізнесу

Опитування жителів, які проживають на території Краматорської міської територіальної громади

У рамках розробки Стратегії розвитку Краматорської міської територіальної громади було проведено анкетування серед мешканців. Його метою стало виявлення ключових проблем, потреб та очікувань населення, а також визначення бачення майбутнього громади в умовах воєнних викликів та подальшого відновлення.

Збір інформації безпосередньо від жителів є важливим елементом формування Стратегії, оскільки дозволяє врахувати реальні потреби та настрої різних соціальних груп. Результати опитування стануть основою для визначення стратегічних цілей, пріоритетних завдань і напрямів розвитку, що найбільше відповідають очікуванням громади.

Опитування охопило широкий спектр питань: від загального ставлення до громади й оцінки рівня комунальних та соціальних послуг до бачення перспектив розвитку і ключових ресурсів, які можуть стати драйверами відновлення. Важливо, що анкета передбачала можливість вибору кількох відповідей, що дало змогу комплексніше виявити настрої населення.

Яким із нижче запропонованих тверджень Ви б охарактеризували Вашу громаду:

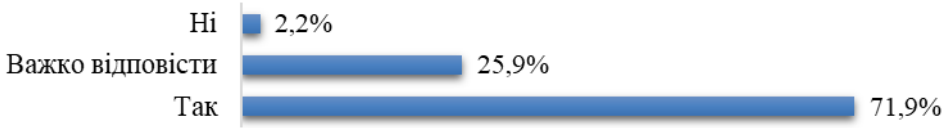

За результатами аналізу першого питання опитування, навіть попри те, що громада перебуває у прифронтовій зоні та щодня стикається з викликами війни, більшість респондентів висловлюють позитивне ставлення до свого місця проживання. Найпоширеніша відповідь – «Я хочу, щоб тут жили мої діти» (35,5%) – є показником віри у майбутнє громади, прагнення бачити її безпечною, стабільною та придатною для розвитку нових поколінь.

Важливим є й те, що понад чверть опитаних (26,3%) пишаються своєю громадою, що підкреслює сильну локальну ідентичність та відданість рідному краю навіть у критичних умовах.

Разом із тим, у відповідях відображається й відчуття нестабільності та тривоги: 20,4% зазначили, що це просто місце їхнього проживання,

ще 8% говорять про відсутність перспектив, а частина респондентів (2,9%) вважають громаду на узбіччі прогресу. Такі оцінки демонструють неоднозначність – поєднання гордості й віри з реаліями війни та обмеженими можливостями. Це свідчить, що прифронтовий статус громади накладає свій відбиток на сприйняття, але водночас зберігається стрижнева мотивація людей залишатися й боротися за розвиток та майбутнє свого дому.

Чи плануєте залишитись тут жити?

Попри складні умови війни, більшість мешканців громади демонструють високу прив'язаність до свого місця проживання – понад 70% відповіли, що планують залишитися тут жити. Це свідчить про віру людей у стабілізацію ситуації та бажання будувати майбутнє саме у своїй громаді.

Водночас чверть респондентів (25,9%) вагалися з відповіддю, що може бути пов'язано з невизначеністю безпекових та економічних перспектив.

Лише 2,2% висловили чітке небажання залишатися, що є показником відносно низького рівня відтоку населення.

Загалом, громада має потужний людський потенціал для відновлення і розвитку, однак важливо створити умови, які зменшать сумніви тих, хто ще не впевнений у своєму виборі.

Оцініть, будь ласка, рівень задоволеності наведеними аспектами життя в громаді:

За результатами оцінки якості комунальних послуг у громаді, більшість респондентів схиляються до поміркованих оцінок. Найчастіше обирали варіант «Задовільно» (43,5%), що свідчить про усвідомлення проблем у сфері надання послуг, але водночас і про відсутність повного незадоволення.

Понад третина (37,2%) оцінила послуги як «Добре», а ще 7,3% навіть як «Дуже добре». Це показує, що попри складні умови життя у прифронтовій громаді, частина населення позитивно оцінює зусилля з підтримання належного рівня послуг.

Водночас 12% респондентів відповіли «Незадовільно», що сигналізує про наявність проблем у комунальній сфері, які потребують першочергової уваги.

В умовах війни та постійних ризиків функціонування інфраструктури та комунальних служб є надзвичайно складним завданням, однак результати свідчать: попри критику, жителі демонструють певну віру в можливість розвитку й покращення. Така двозначність оцінок відображає як реалії прифронтової ситуації, так і надію людей на збереження базових умов життя.

За результатами оцінки стану доріг у громаді, більшість респондентів продемонстрували помірковані очікування. Найпоширенішою відповіддю стало «Задовільно» (43,0%), а ще 39,8% оцінили стан доріг як «Добре».

Позитивні оцінки «Дуже добре» висловили 8,8% опитаних, що свідчить про наявність певних зусиль у покращенні дорожньої інфраструктури навіть у прифронтових умовах.

Водночас 8,4% жителів визнали стан доріг «Незадовільним», акцентуючи на слабких місцях у цій сфері.

Отримані результати вказують на подвійність сприйняття: з одного боку, мешканці усвідомлюють проблеми та обмеженість ресурсів у прифронтовій громаді, з іншого - демонструють відносну толерантність і вдячність за збереження базового рівня транспортної інфраструктури. Такі оцінки відображають водночас реалії воєнного часу та віру людей у можливість подальших покращень після стабілізації ситуації.

За результатами оцінки медичного обслуговування у громаді переважають помірковані відповіді. Майже половина опитаних (48,5%) вважають його «Задовільним», ще 32,5% – «Добрим».

Лише 2,6% відзначили рівень медичних послуг як «Дуже добрий», тоді як 16,4% оцінили його «Незадовільним».

Такий розподіл відображає реалії життя у прифронтовій громаді, де система охорони здоров'я функціонує в умовах значного навантаження та обмежених ресурсів. Водночас результати свідчать, що більшість жителів визнають наявні медичні послуги на базовому рівні, навіть попри складну безпекову ситуацію. Це демонструє стійкість місцевої системи та її здатність підтримувати ключові стандарти обслуговування в умовах війни. Водночас частка критичних оцінок підкреслює потребу у підсиленні медичної інфраструктури, забезпеченні кадрами й ресурсами, що має стати одним із пріоритетів Стратегії розвитку громади.

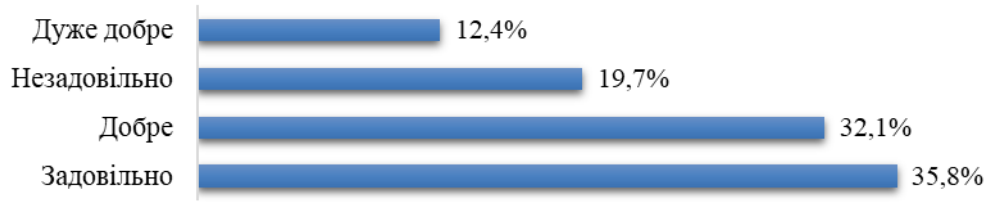

За результатами оцінки доступу до соціальної допомоги у громаді більшість відповідей мають помірний характер. Найчастіше респонденти обирали варіант «Задовільно» (47,0%), а ще 31,4% оцінили доступ як «Добрий».

Лише 2,6% визнали його «Дуже добрим», тоді як майже п'ята частина (19%) висловилася критично, обравши варіант «Незадовільно».

Такий розподіл демонструє неоднозначність у сприйнятті соціальної підтримки в умовах прифронтової громади, де потреба в допомозі значно зростає, а можливості її надання залишаються обмеженими.

З одного боку, результати свідчать, що соціальна допомога є доступною для значної частини населення навіть в умовах війни, з іншого – суттєва частка критичних оцінок підкреслює необхідність посилення цього напряму. Це вимагає не лише розширення ресурсів, але й підвищення ефективності механізмів надання допомоги, щоб мінімізувати відчуття вразливості серед мешканців громади. Такі висновки варто врахувати при формуванні соціальної політики та плануванні заходів підтримки найбільш уразливих категорій населення.

Рівень надання освітніх послуг

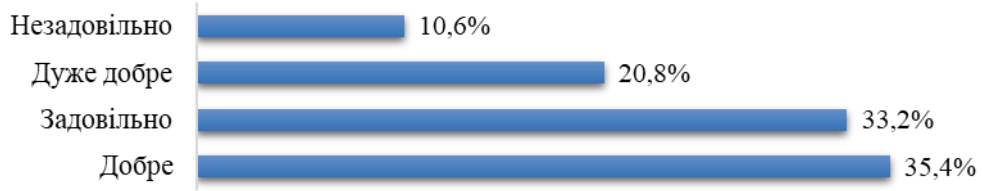

За результатами оцінки рівня надання освітніх послуг у громаді більшість відповідей зосереджуються навколо середніх показників. Найчастіше респонденти обирали «Задовільно» (35,8%) та «Добре» (32,1%), що свідчить про певний баланс між позитивними і критичними оцінками.

Показова частка опитаних (12,4%) відзначила освітні послуги як «Дуже добрі», що демонструє наявність сильних сторін у цій сфері навіть за умов війни.

Водночас майже п’ята частина жителів (19,7%) вважає рівень освіти «Незадовільним», що сигналізує про проблемні аспекти, які потребують уваги.

Загалом освітня сфера у прифронтовій громаді сприймається доволі неоднозначно: з одного боку, мешканці відзначають збереження базової якості освітніх послуг та окремі позитивні практики, з іншого - дистанційний формат навчання в умовах війни впливає на рівень задоволеності. Ці результати свідчать про потребу подальшої уваги до розвитку освітньої інфраструктури, підвищення якості навчального процесу та створення безпечного середовища, адже саме освіта є ключем до формування майбутнього громади.

Забезпеченість місцями для відпочинку

За результатами оцінки забезпеченості місцями для відпочинку у громаді більшість жителів продемонстрували позитивне ставлення. Найчастіше респонденти обирали варіант «Добре» (35,4%) та «Задовільно» (33,2%), що свідчить про наявність парків, скверів і рекреаційних зон, якими громада може користуватися навіть в умовах війни.

Додатково 20,8% оцінили цей аспект як «Дуже добрий», підкреслюючи, що в окремих випадках створені сприятливі умови для відпочинку та дозвілля.

Водночас 10,6% опитаних відзначили «Незадовільний» рівень забезпеченості, що вказує на нерівномірність розвитку цієї сфери.

Такі результати свідчать, що прифронтова громада, попри обмежені ресурси та складну безпекову ситуацію, все ж намагається підтримувати доступ до публічних просторів. Високий відсоток позитивних оцінок демонструє прагнення людей зберігати звичність життя і мати місця для відпочинку й соціальної взаємодії. Водночас наявність критичних оцінок підкреслює потребу у відновленні та розширенні рекреаційної інфраструктури як важливого елементу соціальної стійкості громади.

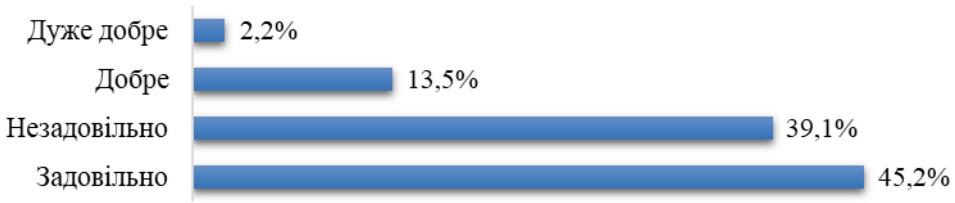

За результатами оцінки екологічного стану в громаді найбільша частка респондентів обрала варіант «Задовільно» (45,3%), що вказує на середній рівень задоволеності та наявність проблем, але без відчуття критичної ситуації.

Ще 25,5% вважають стан довкілля «Добрим», а лише 2,6% відзначили його як «Дуже добрий».

Водночас понад чверть опитаних (26,6%) дали негативну оцінку, обравши варіант «Незадовільно», що є сигналом про серйозні екологічні виклики.

Такий розподіл відповідей демонструє суперечливість у сприйнятті екології в прифронтовій громаді: значна частина жителів визнає стан довкілля задовільним, водночас високий рівень критичних оцінок свідчить як про усталені проблеми промислового міста, так і про нові виклики, зумовлені воєнними діями.

Ці результати підкреслюють важливість повернення до комплексних рішень із відновлення та збереження екологічного потенціалу після завершення війни, адже стан довкілля безпосередньо впливатиме на якість життя та здоров’я населення.

За результатами оцінки безпеки мешканців щодо наявності та доступності укриттів, бомбосховищ і ефективності систем оповіщення, найбільша частка відповідей припадає на варіант «Задовільно» (45,2%). Це свідчить про визнання базового рівня захищеності, проте без відчуття повної надійності.

Водночас досить значна частина респондентів (39,1%) оцінила ситуацію як «Незадовільну», що сигналізує про проблеми у сфері облаштування захисних споруд і функціонування оповіщення.

Лише 13,5% обрали «Добре», а 2,2% — «Дуже добре».

Таким чином, думки жителів відображають складну реальність прифронтової громади: наявні певні ресурси для забезпечення безпеки, але їх недостатньо для створення відчуття впевненості. Високий відсоток критичних оцінок вказує на необхідність пріоритетного розвитку системи цивільного захисту - від облаштування та модернізації укриттів і бомбосховищ до вдосконалення систем оповіщення, що є ключовим чинником збереження життя населення в умовах постійних воєнних загроз.

За результатами опитування щодо рівня захисту від правопорушень та забезпечення громадської безпеки, найбільша частка респондентів оцінила ситуацію як «Задовільну» (49,7%). Це свідчить про те, що жителі громади визнають наявність певного рівня порядку, проте з очевидними недоліками.

Близько чверті опитаних (25,5%) висловилися критично, обравши «Незадовільно», що відображає недовіру до ефективності правоохоронних органів та відчуття небезпеки.

Водночас 21,5% респондентів вважають рівень захисту «Добрим», а лише 3,3% оцінили його як «Дуже добрий».

Такий розподіл думок демонструє суперечливе ставлення населення: більшість схильна визнавати певний базовий рівень громадської безпеки, однак значна частина відчуває незахищеність. Це особливо актуально для прифронтової громади, де тиск воєнних загроз поєднується з потребою підтримувати внутрішній порядок. Результати вказують на необхідність посилення роботи правоохоронних структур і розвитку громадських ініціатив, що сприяють підвищенню рівня безпеки.

За результатами оцінки умов для започаткування та ведення бізнесу найбільше респондентів обрали варіант «Задовільно» (52,1%). Це свідчить про середній рівень підтримки підприємницької діяльності у громаді, коли базові умови існують, але залишаються суттєві обмеження.

Майже третина опитаних (27,4%) висловилася критично, вказавши на «Незадовільно», що сигналізує про значні труднощі для бізнесу.

Ще 20,1% респондентів відзначили умови як «Добрі», а лише 0,4% оцінили їх як «Дуже добрі».

Такий розподіл відповідей демонструє, що умови визнаються прийнятними більшістю, однак високий рівень негативних оцінок вказує на потребу в додаткових стимулах: спрощенні адміністративних процедур, розширенні доступу до фінансування, розвитку бізнес-інфраструктури та створенні сприятливого інвестиційного клімату навіть у складних умовах прифронтової території.

Результати опитування щодо можливостей працевлаштування у громаді свідчать про суперечливе сприйняття цієї сфери. Найбільша частка респондентів оцінила ситуацію як «Задовільну» (43,8%), що демонструє наявність певних можливостей, але без впевненості у їх стабільності чи достатності.

Майже стільки ж (42,0%) висловилися критично, вказавши на «Незадовільно», що підкреслює значні труднощі на ринку праці.

Лише 11,3% респондентів оцінили ситуацію як «Добру», і лише 2,9% як «Дуже добру».

Такий розподіл відповідей свідчить про те, що громада стикається з браком робочих місць, що є особливо відчутним у прифронтових умовах. Проте значна частина мешканців визнає базові умови для працевлаштування, що вказує на потенціал для підтримки місцевого бізнесу та сприяння проєктам, які можуть створювати нові робочі місця після стабілізації ситуації.

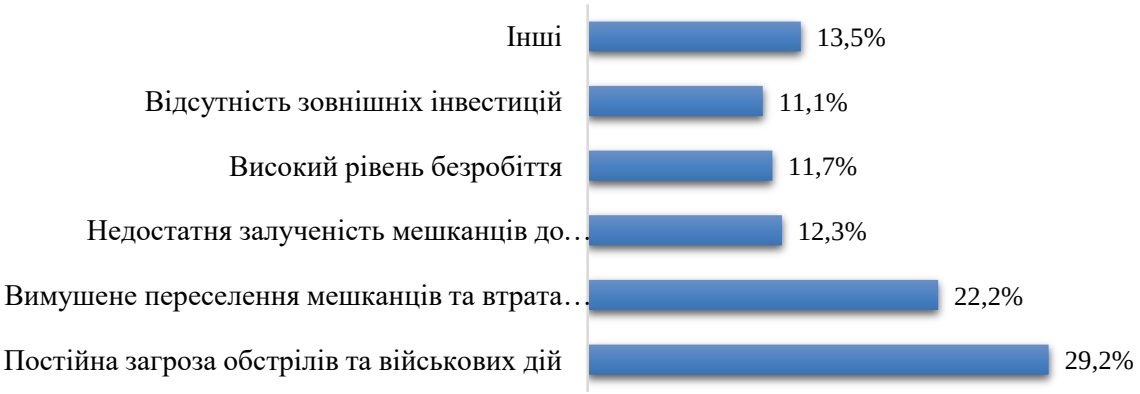

За результатами опитування щодо комунікації місцевої влади з жителями в кризових ситуаціях найбільша частка респондентів оцінила її як «Задовільну» (близько половини відповідей). Це свідчить, що громадяни визнають наявність певного рівня інформування, проте вважають його недостатньо ефективним для повного відчуття безпеки.

Позитивно сприйняли комунікацію («Добре» та «Дуже добре») майже третина опитаних, що демонструє довіру до місцевих органів влади в умовах війни.

Водночас значна кількість відповідей «Незадовільно» (31,7%) відображає критику системи оповіщення, недостатню швидкість чи доступність інформації для всіх груп населення.

Таким чином, у прифронтовій громаді важливим є подальше вдосконалення каналів комунікації, щоб забезпечити оперативність та прозорість у надзвичайних ситуаціях.

Що, на Вашу думку, створює найбільші бар'єри для стабільності та майбутнього громади?

Графік показує, що найбільшою загрозою для стабільності громади є постійні обстріли та воєнні дії, які відзначили 29,2% респондентів.

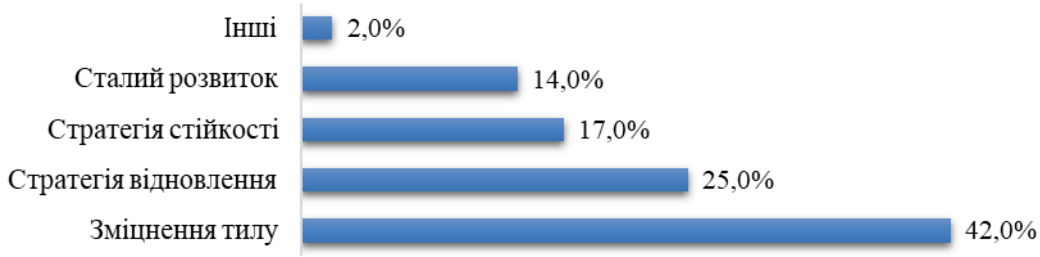
На другому місці - вимушене переселення мешканців та втрата людського потенціалу (22,2%), що вказує на серйозні демографічні виклики.

Водночас 13,5% опитаних назвали інші бар'єри, що свідчить про ширший спектр проблем, які виходять за межі основних категорій.

Недостатня залученість мешканців до ухвалення рішень (12,3%) та високий рівень безробіття (11,7%) також істотно впливають на перспективи розвитку.

Найменше значення серед зазначених бар'єрів має відсутність зовнішніх інвестицій (11,1%), хоча це теж важливий фактор для відновлення громади.

На Вашу думку, якою має бути Стратегія громади сьогодні?

Результати показують, що найбільший акцент жителі громади роблять на зміцненні тилу (42%), що цілком закономірно для прифронтової території.

На другому місці - стратегія відновлення (25%), яка відображає прагнення до повернення нормального життя та відбудови інфраструктури.

Стратегія стійкості (17%) свідчить про бажання забезпечити довгострокову здатність громади витримувати кризи.

Водночас сталий розвиток (14%) показує, що люди думають і про перспективи майбутнього, а не лише про виживання сьогодні.

Категорія «інші» (2%) демонструє поодинокі індивідуальні пропозиції, але вони не мають визначального впливу.

Які завдання громади, на Вашу думку, мають стати основою її Стратегії найближчими роками з урахуванням сьогоднішніх викликів?

середня оцінка впливу

Графік демонструє пріоритети завдань громади, визначені під час опитування.

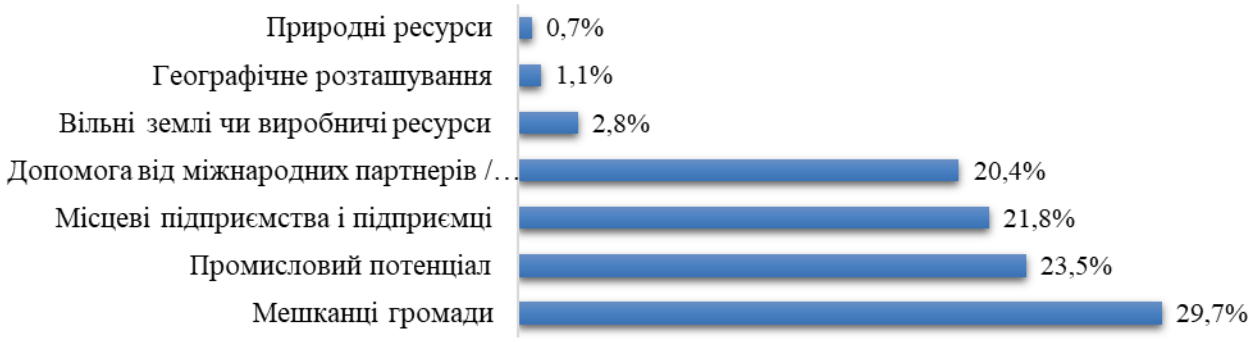
Найвищу оцінку отримали умови для навчання та самореалізації дітей і молоді (4,24), що свідчить про значну увагу до майбутнього покоління.

Високо оцінені також посилення обороноздатності громади (4,22) та розвиток комунікацій і прозорості влади (4,21).

Питання охорони здоров'я та фізичної безпеки населення посіли серед лідируючих позицій (4,19 та 4,15 відповідно), що підкреслює важливість соціальної захищеності.

Найнижчу оцінку отримали завдання підтримки ВПО в інших громадах (3,47), що свідчить про зосередженість мешканців на внутрішніх пріоритетах своєї території.

Яким є, на Вашу думку, основний ресурс громади для подальшого розвитку?

Найчастіше респонденти називали головним ресурсом громади мешканців, що свідчить про ключову роль людського капіталу у відновленні та розвитку.

Друге місце посів промисловий потенціал, який розглядається як основа економічної стійкості та відбудови.

Третім за значимістю виявився ресурс місцевих підприємств і підприємців, адже саме вони здатні створювати робочі місця та генерувати розвиток на місцях.

Дещо менше голосів отримала допомога від міжнародних партнерів і держави, що підкреслює її важливість, але як додатковий чинник.

Також частина учасників відзначила вільні земельні ресурси, географічне розташування та природні багатства, які розглядаються як підтримуючі можливості для майбутнього зростання громади.

Бачення Краматорської міської територіальної громади на 10 років

Це бачення сформовано на основі відповідей мешканців за результатами опитування.

Через десять років Краматорська міська територіальна громада є сучасним, безпечним і комфортним простором для життя, роботи та розвитку. Громада успішно пройшла шлях відновлення після війни, перетворивши зруйновану інфраструктуру на енергоефективну, екологічну та зручну для мешканців. Нові парки, сучасні школи, університети та медичні заклади формують гармонійне міське середовище, що поєднує промисловий потенціал з інноваційними та цифровими секторами економіки.

Краматорськ - місце, де хочеться залишатися і повертатися. До громади повертаються тисячі жителів і приїздять нові мешканці: молодь, підприємці, внутрішньо переміщені особи. Розвивається культурне життя, працюють креативні простори та освітні центри. Місто має репутацію лідера Донецької області завдяки стійкості, інноваційності та рівним можливостям для всіх поколінь.

Управління базується на прозорості, підзвітності та партнерстві з мешканцями. Влада і громада діють спільно, що забезпечує довіру, взаємоповагу і відповідальність. Такий підхід є основою соціальної згуртованості, високої громадянської активності та ефективної місцевої демократії.

Економіка відновлена і диверсифікована. Сучасна промисловість у поєднанні з малим і середнім бізнесом створює тисячі робочих місць. Інвестиції та підприємництво забезпечують стабільні податкові надходження, що дозволяє фінансувати соціальні програми, підтримку ветеранів, людей старшого віку та внутрішньо переміщених осіб.

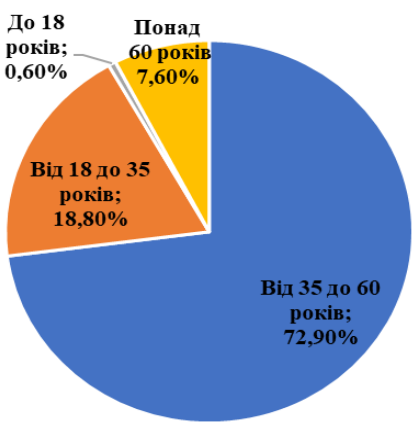
Краматорська МТГ – громада щасливих людей. Тут поєднані безпека, якісна освіта і медицина, чисте довкілля, сучасний транспорт, комфортне житло та доступні простори для відпочинку. Це приклад відновлення, інновацій і процвітання для Сходу України.

Стать респондентів

Опитування показало, що переважну більшість респондентів становлять жінки – понад чотири п’ятих усіх учасників. Чоловіки, хоча й були менш представлені, також склали помітну групу – близько шістнадцяти відсотків. Такий гендерний розподіл може свідчити про вищу активність жінок у громадських процесах та зацікавленість у стратегічному розвитку громади. Водночас, залучення більшої кількості чоловіків до опитувань у майбутньому дозволить зробити бачення громади ще більш збалансованим. Загалом результати відображають значний рівень участі населення у формуванні майбутнього громади.

Віковий розподіл респондентів

Опитування показало, що найбільшу частину респондентів становлять люди віком від 35 до 60 років – майже три чверті усіх учасників.

Досить значна група – це молодь віком 18–35 років, яка складає близько п'ятої частини вибірки. Старші мешканці громади, віком понад 60 років, представлені меншою, але важливою часткою у майже 8 %. Респондентів до 18 років було лише двоє, що свідчить про низьку залученість підлітків до подібних досліджень. Загалом структура показує, що думка щодо майбутнього громади найбільше відображає позицію працездатного населення середнього віку.

У структурі респондентів за видом зайнятості найбільшу частку складають наймані працівники, які становлять основу вибірки.

Значна кількість опитаних ідентифікували себе також як керівники, посадовці та приватні підприємці, що свідчить про активність у бізнес-середовищі та управлінських процесах громади. Участь цієї групи є важливою, адже саме вони безпосередньо впливають на формування економіки, створення робочих місць і розвиток підприємництва.

Водночас опитування показало наявність груп безробітних, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), студентів та пенсіонерів. Це відображає соціальну різноманітність громади й підкреслює важливість врахування інтересів усіх категорій населення. Зокрема, ветерани й ВПО є цільовими групами, що потребують додаткової підтримки та інтеграції, а студенти й молодь – перспективою для майбутнього розвитку громади. Пенсіонери та безробітні, у свою чергу, вказують на потребу в соціальному захисті та програмах зайнятості.

Опитування 274 мешканців Краматорської міської територіальної громади стало важливим джерелом інформації для розуміння актуальних настроїв, потреб та очікувань жителів. Воно дозволило зібрати думки представників різних вікових, соціальних та професійних груп, що забезпечує комплексність аналізу. Отримані результати відображають реальну картину життя громади та допомагають визначити її сильні сторони й ключові виклики.

Особливу цінність становить участь різних соціальних категорій – від молоді та студентів до ветеранів, пенсіонерів і внутрішньо переміщених осіб. Це забезпечує різноманітність точок зору та дає змогу врахувати інтереси всіх груп населення. Такий підхід дозволяє зробити стратегію більш інклюзивною та орієнтованою на кожного мешканця.

Результати опитування виявили пріоритетні напрями розвитку громади: відновлення інфраструктури, створення нових робочих місць, забезпечення прозорості влади та боротьби з корупцією, а також розвиток освіти, медицини й соціального захисту. Значна увага приділяється також питанням безпеки, інтеграції ветеранів і ВПО, екологічному розвитку та підтримці молоді.

Важливо, що отримані дані не лише відображають проблеми, а й окреслюють бачення майбутнього громади. Мешканці прагнуть бачити Краматорськ сучасним, комфортним, безпечним та відкритим до інновацій містом, яке забезпечує гідну якість життя для всіх. Це свідчить про високий рівень зацікавленості населення у відбудові та сталому розвитку громади.

Усі напрацювання за результатами опитування будуть інтегровані у процес розробки Стратегії розвитку Краматорської МТГ. Вони стануть основою для визначення стратегічних цілей, завдань і конкретних заходів, що враховуватимуть очікування людей. Таким чином,

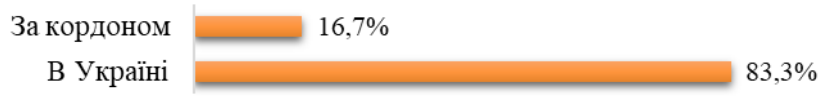
стратегія отримає реальне підґрунтя, а її впровадження буде більш ефективним і спрямованим на досягнення спільного бачення майбутнього громади.

Опитування жителів Краматорської міської територіальної громади, які тимчасово проживають за межами громади

Проведене опитування жителів Краматорської міської територіальної громади, які тимчасово проживають за її межами, є важливим кроком у процесі підготовки Стратегії розвитку громади до 2027 року. Воно дало можливість залучити до діалогу тих мешканців, які через воєнні дії були змушені залишити свої домівки, але залишаються невід'ємною частиною громади. Загалом в опитуванні взяли участь 331 респонденти, чиї відповіді відображають бачення проблем, бар'єрів та перспектив розвитку громади. Це дозволяє комплексно оцінити ситуацію не лише зсередини, а й з позиції тих, хто тимчасово інтегрувався в інші території, але прагне повернутися чи зберегти зв'язок зі своєю громадою.

Результати опитування будуть враховані при формуванні стратегічних завдань і пріоритетів, щоб зробити документ більш цілісним та орієнтованим на потреби всіх груп населення. Таким чином, думка переселенців стане вагомим внеском у побудову бачення стабільного й безпечного майбутнього Краматорської МТГ.

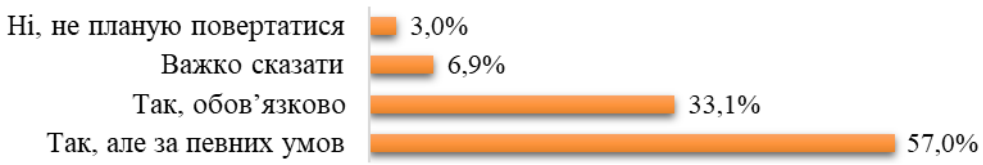
Де Ви зараз проживаєте?

Опитування показало, що 83,3% респондентів проживають в інших населених пунктах України поза межами Краматорської МТГ, тоді як 16,7% перебувають за кордоном.

Такий розподіл свідчить про домінування внутрішнього переміщення серед мешканців, які залишили свої домівки. Більшість людей прагнуть залишатися в межах країни, зберігаючи тісний зв'язок із рідною територією. Водночас майже п'ята частина опитаних обрала проживання за межами України, що відображає глобальний вимір міграційних процесів. Цей факт підкреслює потребу враховувати інтереси як внутрішньо переміщених осіб, так і тих, хто перебуває за кордоном. Отримані дані формують підґрунтя для ухвалення більш збалансованих рішень у стратегії розвитку громади.

Чи плануєте Ви повернутись до Краматорської міської територіальної громади після завершення активної фази війни?

Аналіз результатів показав, що найбільша частка респондентів (57,0%) планує повернутися до Краматорської міської територіальної громади лише за певних умов. Це свідчить про високий рівень невизначеності та залежність планів людей від зовнішніх факторів – безпеки, відновлення інфраструктури, можливостей для працевлаштування та освіти.

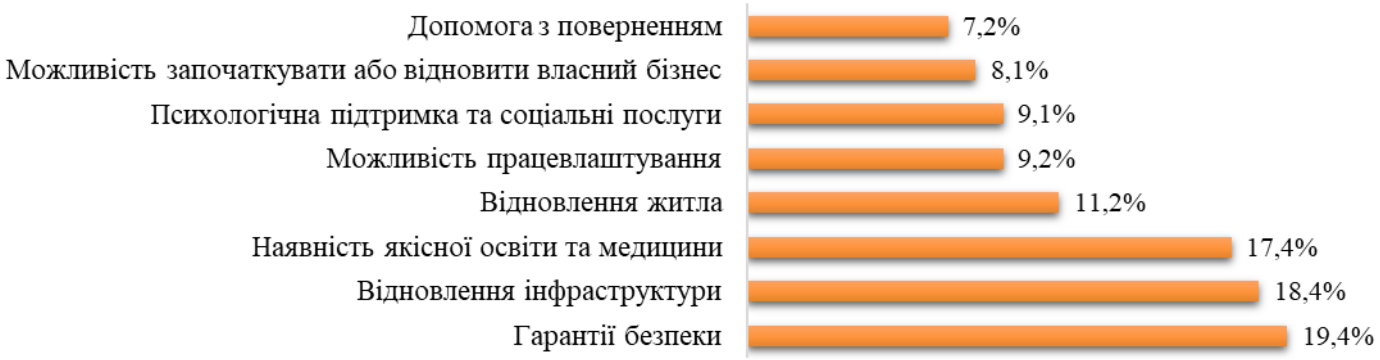
Другим за чисельністю є варіант «Так, обов'язково», який обрали 33,1% опитаних. Ця група демонструє високий рівень прихильності до рідної громади та готовність повернутися незалежно від додаткових обставин. Це може стати основою для активної фази відновлення після завершення війни.

Водночас 6,9% респондентів відповіли «Важко сказати». Це означає, що частина мешканців досі не визначилася зі своїми планами та потребує додаткової інформації про перспективи відновлення громади, соціальні гарантії та безпекові умови.

Лише 3,0% опитаних зазначили, що не планують повертатися. Цей показник є відносно невисоким, але він підкреслює ризик остаточної втрати частини людського потенціалу громади. У стратегічному плануванні важливо враховувати цю категорію та створювати умови для підтримання зв'язку з нею.

Загальний розподіл відповідей демонструє, що більшість людей розглядають можливість повернення, однак остаточне рішення залежить від умов відновлення. Це формує перед місцевою владою завдання створення реалістичних програм розвитку, які забезпечать мешканцям упевненість у майбутньому. Таким чином, отримані результати є надзвичайно важливими для розробки стратегії розвитку громади, адже вони дають чітке розуміння настроїв переселенців і дозволяють визначити напрями роботи для підвищення їхньої готовності повернутися додому.

Якщо Ви відповіли «так, але за певних умов», будь ласка, вкажіть, що має бути зроблено для Вашого повернення

Результати показують, що абсолютним пріоритетом для більшості опитаних є гарантії безпеки - захист від обстрілів та наявність укриттів. Це закономірно, адже без відчуття фізичної безпеки населення не готове повертатися до Краматорська. Така позиція відповідає базовим потребам людини й демонструє, що питання миру та стабільності має ключове значення для будь-яких відновлювальних процесів у регіоні.

Другим за вагомістю фактором визначено відновлення інфраструктури. Це свідчить про практичний підхід респондентів: після війни вони очікують на сучасні та якісні умови життя, що забезпечують не лише комфорт, а й можливість нормальної економічної та соціальної діяльності. Без цього неможливо уявити повноцінне функціонування громади.

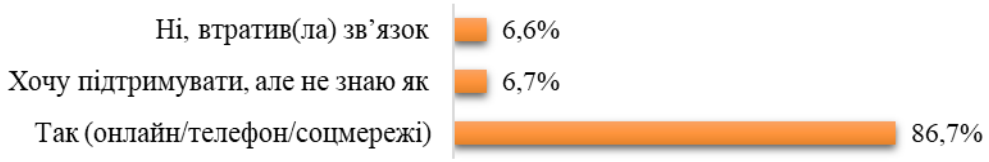
Для багатьох повернення стає сенсовим лише за умови наявності стабільної роботи, яка гарантує фінансову незалежність. Це підтверджує, що економічний розвиток і створення робочих місць мають бути інтегровані у всі стратегії відновлення міста. Особливу увагу слід приділити підтримці підприємництва та розвитку малого бізнесу.

Високу частку відповідей також займає наявність якісної освіти та медицини. Люди готові повернутися, якщо громада забезпечить їхнім дітям навчання на належному рівні, а дорослим – доступ до медичних послуг. Це підкреслює значення соціальної інфраструктури, яка формує довіру до майбутнього громади і створює відчуття турботи держави про своїх громадян.

Помітна частина респондентів відзначила потребу в допомозі з поверненням – транспорт, житло, реінтеграція. Такий запит є природним, адже багато людей втратили свої домівки, робочі місця і потребують підтримки у відновленні. Це сигнал для влади та міжнародних партнерів щодо необхідності створення програм підтримки внутрішньо переміщених осіб на етапі їхнього повернення.

Нарешті, не менш важливими умовами стали психологічна підтримка та соціальні послуги. Люди, які пережили війну, втрати і вимушене переселення, потребують реабілітації й соціальної інтеграції. Відповідно, відновлення громади має поєднувати фізичне відбудовування з відновленням людського потенціалу. Лише комплексний підхід - безпека, інфраструктура, робота, соціальні та психологічні послуги - зможе переконати жителів повернутися та будувати майбутнє Краматорська.

Чи підтримуєте Ви зв'язок з громадою зараз?

Більшість респондентів зазначили, що продовжують підтримувати зв'язок з громадою онлайн, телефоном чи через соціальні мережі – це свідчить про високий рівень збереження контактів навіть під час вимушеного переселення.

Менша, але помітна частина відповіла, що хоче залишатися на зв'язку, однак не знає, як це зробити – це вказує на потребу у створенні доступних каналів комунікації для всіх охочих.

Невеликий відсоток учасників опитування повідомив, що повністю втратив контакт з громадою, що демонструє ризик соціальної ізоляції. Загалом результати підтверджують, що цифрові засоби комунікації залишаються головним інструментом підтримки соціальних зв'язків. Це також підкреслює важливість розвитку інформаційних платформ громади та інклюзивних сервісів для тих, хто прагне повернутися до спільноти.

Якою, на Вашу думку, має бути роль громади у підтримці переселенців?

Найбільше значення респонденти відвели **підтримці повернення та реінтеграції** (16,6%), а також **наданню гуманітарної допомоги** (15,9%). Це свідчить про першочергову потребу у базовій безпеці, матеріальній підтримці та створенні умов для повернення до нормального життя.

Важливими напрямами також визначено розвиток хабів у інших територіальних громадах (14,9%) та інформування про новини громади (13,9%). Це говорить про запит на простори взаємодії, соціалізації та отримання актуальної інформації.

Близько 10% опитаних вважають корисними онлайн-обговорення та дистанційні освітні, культурні й соціальні заходи - ці інструменти допомагають підтримувати комунікацію та залученість незалежно від місця перебування.

Натомість забезпечення житлом (0,9%) та евакуація й тимчасове розміщення (0,2%) отримали мінімальну кількість голосів, що може свідчити про те, що ці потреби або вирішені іншими механізмами, або респонденти не пов'язують їх безпосередньо з роллю громади.

Загалом результати показують, що громада для ВПО насамперед асоціюється з підтримкою базових потреб та реінтеграції, а також з організацією інформаційно-комунікаційного середовища.

Що Ви вважаєте головним ресурсом для відбудови Краматорської МТГ?

Опитування показало, що найважливішим ресурсом для відбудови Краматорської МТГ респонденти вважають державну допомогу та міжнародну підтримку (41%).

На другому місці – люди, які готові повернутися, адже саме людський капітал розглядається як рушійна сила відновлення (33%).

Третю позицію посіли підприємства, що залишилися або можуть бути відновлені, адже економічна база є запорукою стабільності (24%).

Невелика частка учасників підкреслила значення чесного керівництва як ресурсу для розвитку громади (1%).

Інші поодинокі відповіді стосувалися таких факторів, як гроші, природні ресурси чи навіть віра в «чудо» (1%).

Якими словами Ви б зараз описали Краматорську громаду для себе?

Незважаючи на війну, понад половина опитаних (близько 55%) визначили Краматорську громаду як місце, куди вони хочуть повернутися. Це показує, що для більшості мешканців існує сильний емоційний зв'язок із рідним містом.

Кожен п'ятий респондент (приблизно 21%) описав громаду як місце, з яким пов'язані особисті спогади, що підкреслює роль колективної пам'яті та індивідуального досвіду.

Водночас 15% опитаних наголосили, що вони побоюються громаду через воєнні загрози, а ще 9% вважають, що вона втратила перспективи.

Таким чином, попри ризики та відчуття небезпеки, більшість мешканців бачить Краматорськ як простір для повернення та відновлення у майбутньому.

Уявіть, що громада протягом 10 років ідеально реалізувала свій потенціал. Якою вона стала?

Через 10 років респонденти бачать Краматорську громаду сучасною, відновленою та комфортною для життя.

Уявлення людей поєднують економічний розвиток із високим рівнем інфраструктури, створенням нових робочих місць, розвитком освіти та медицини, а також доступністю якісних соціальних послуг.

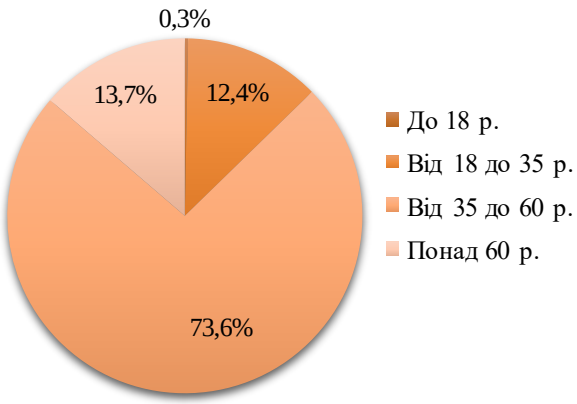
Важливими є екологічність, зелений простір, енергоефективність і безпека, включно з будівництвом нового житла, підземних паркінгів і бомбосховищ.

Значна увага приділяється культурному відродженню, збереженню історичних пам'яток, розвитку туризму й створенню громадських просторів для різних вікових груп.

Окремі відповіді акцентують на необхідності чесного керівництва, відсутності корупції та відкритості влади до співпраці з мешканцями.

Люди прагнуть бачити громаду сильною, безпечною, інклюзивною та соціально справедливою, де молодь залишається і реалізує себе, а старше покоління відчуває підтримку.

Такі уявлення демонструють, що жителі Краматорська мріють не лише про відновлення довоєнного стану, а й про створення якісно нового середовища – безпечного, заможного, згуртованого і відкритого для майбутнього розвитку.

Опитування показало, що більшість респондентів (73,5%) належать до вікової групи від 35 до 60 років. Це свідчить про активну участь у формуванні думки громади людей із найбільшим життєвим і професійним досвідом. Молодь віком 18–35 років становить 12,4%, що демонструє її зацікавленість, але водночас нижчу активність у порівнянні з середнім поколінням. Осіб старшого віку, понад 60 років, було 13,7%, і їхня присутність важлива з точки зору передачі досвіду та оцінки потреб старшого покоління. Аналіз показав, що більшість учасників опитування – це жінки, тоді як чоловіків серед респондентів менше. Такий гендерний дисбаланс може пояснюватися активнішою участю жінок у громадських обговореннях, а також тим, що значна частина чоловіків перебуває на військовій службі або залучена до інших форм діяльності, пов'язаних із війною. Це формує певну специфіку у відповідях, де більше уваги приділяється соціальним та побутовим аспектам життя громади.

Щодо рівня освіти, то переважна більшість опитаних має вищу освіту, що свідчить про достатньо високий освітній рівень залучених до дослідження. Також серед респондентів були особи з професійно-технічною, середньою та незакінченою вищою освітою, але їхня кількість значно менша. Така структура аудиторії дозволяє зробити висновок, що у формуванні бачення майбутнього громади активну участь бере освічена частина населення, яка здатна оцінювати перспективи розвитку комплексно.

Загальні висновки проведеного опитування підтверджують, що залучення жителів Краматорської МТГ, які тимчасово проживають поза її межами, є важливим елементом формування якісної та реалістичної стратегії розвитку до 2027 року. Вони залишаються невід'ємною частиною громади, а їхній досвід переселення та бачення майбутнього створюють додаткову цінність для стратегічного планування.

По-друге, опитування чітко демонструє, що ключовим чинником для повернення людей є безпека. Питання захисту від обстрілів, наявності укриттів та гарантій мирного життя –

базові умови, без яких будь-які інші інвестиції чи відбудовчі заходи не матимуть очікуваного ефекту. Саме тому стратегія має ставити безпековий компонент у центр усіх планів відновлення.

По-третє, результати підтверджують високий запит на відновлення інфраструктури – доріг, житла, водопостачання, зв'язку. Без цього мешканці не готові повернутися до громади. Інфраструктурна відбудова у поєднанні з інноваційними рішеннями (енергозбереження, екологічність, цифровізація) повинна стати пріоритетом.

По-четверте, економічний вимір є визначальним: люди готові повертатися лише за наявності робочих місць та можливостей для бізнесу. Це означає, що стратегія має передбачати створення умов для підприємництва, залучення інвестицій та підтримку місцевого виробництва. Важливим є розвиток малого й середнього бізнесу, який є гнучким і здатним швидше адаптуватися до викликів.

По-п'яте, стратегія повинна врахувати значення соціальної інфраструктури – освіти, медицини, культурних та спортивних послуг. Респонденти чітко підкреслюють, що якісна освіта для дітей і доступна медицина для дорослих є основою довіри до громади та запорукою її привабливості.

По-шосте, у відповідях простежується важливість психологічної підтримки та програм соціальної інтеграції. Повномасштабна збройна агресія принесла травми, втрати та розриви соціальних зв'язків, тому реабілітація та робота з людьми стають такими ж важливими, як і фізична відбудова. Це вимагає поєднання інфраструктурних та соціально-гуманітарних заходів.

По-сьоме, дані про активне збереження контактів із громадою через цифрові канали підтверджують актуальність розвитку інформаційних платформ, сервісів електронного врядування та онлайн-комунікації. Це допоможе підтримувати зв'язок із мешканцями, які перебувають за кордоном або у статусі внутрішньо переміщених осіб, і створить відчуття належності до громади навіть на відстані.

Нарешті, соціально-демографічна структура опитаних (домінування вікової групи 35–60 років, перевага жінок та високий рівень освіти) свідчить про залучення найбільш активної та свідомої частини населення. Це забезпечує якісний аналітичний матеріал для стратегії, але водночас наголошує на потребі додатково враховувати думку молоді та старших поколінь, щоб стратегія була максимально інклюзивною. У підсумку, результати опитування є фундаментом для побудови стратегії, яка поєднає безпекові, економічні, соціальні та гуманітарні аспекти розвитку громади.

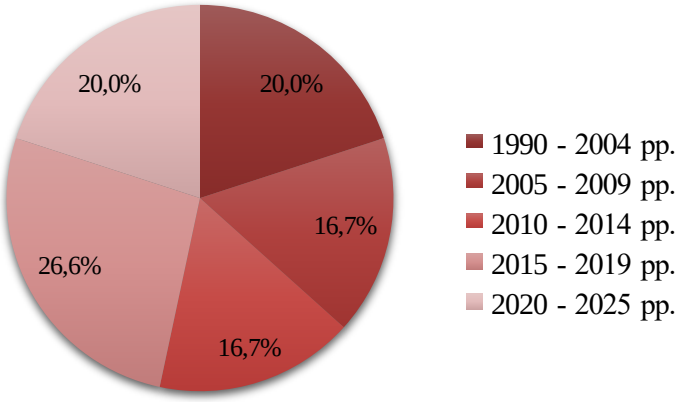
Опитування представників бізнесу Краматорської міської територіальної громади

Опитування представників бізнесу Краматорської міської територіальної громади стало важливим етапом у формуванні стратегії її розвитку. Воно дозволило отримати безпосередню оцінку економічної ситуації від підприємців, які є ключовими учасниками відновлення громади. Бізнес-середовище визначає можливості для створення робочих місць, забезпечення надходжень до місцевого бюджету та стимулювання інвестицій, тому врахування їхніх думок і пропозицій є надзвичайно важливим. Результати опитування підприємців стануть важливою складовою у визначенні пріоритетів та заходів, спрямованих на відновлення та процвітання Краматорської МТГ.

В опитуванні взяли участь 30 представників бізнесу різних сфер діяльності. Це забезпечило різноманітність бачень і дозволило сформувати комплексну картину потреб, проблем і перспектив економічного розвитку громади. Отримані дані відображають не лише актуальні виклики, з якими стикається бізнес під час війни, але й бачення підприємців щодо шляхів подальшої відбудови та зміцнення економічної бази Краматорська.

1. Загальна інформація про підприємство

Коли було створене Ваше підприємство?

Аналіз результатів показує, що найбільша кількість підприємств Краматорської МТГ була створена у період 2015–2019 років – 26,6% опитаних, що свідчить про активізацію бізнес-ініціатив після децентралізації та до початку повномасштабної війни.

Другою за чисельністю є група підприємств, заснованих у 2020–2025 роках – 20%, що демонструє стійкість підприємців навіть в умовах воєнних ризиків та економічної нестабільності.

Значна частка бізнесу має коріння у період 1990–2004 років – 20%, що вказує на присутність підприємств зі стабільною історією та досвідом роботи.

Менша кількість компаній створена у 2005–2009 роках – 16,7%, а також у 2010–2014 роках – 16,7%, що може відображати складні соціально-економічні умови цих періодів. Загалом структура заснування бізнесів є різноманітною, що поєднує нові підприємницькі ініціативи та досвідчені компанії, формуючи основу для відновлення та розвитку громади.

Основний власник Вашого підприємства

Аналіз відповідей показав, що переважна більшість підприємств Краматорської міської територіальної громади належать фізичним особам, включаючи ФОП – таких власників виявлено 29 із 30 опитаних.

Це свідчить про домінування малого та середнього бізнесу, який є основою економіки громади. Лише одне підприємство має у власності українську юридичну особу, що демонструє меншу представленість корпоративного сектору. Така структура власності вказує на високу гнучкість бізнес-середовища, але й на його вразливість до зовнішніх ризиків. Водночас саме орієнтація на фізичних осіб як власників формує передумови для підтримки підприємництва через програми розвитку малого бізнесу у стратегії громади.

Основні види діяльності

Аналіз результатів показує, що найбільшу частку серед підприємств займає роздрібна торгівля (25%), яка є ключовим драйвером місцевої економіки.

Другою за значенням сферою є будівництво (12,5%), що свідчить про потребу у відновленні житла та інфраструктури в умовах війни. Також значну роль відіграє оптова торгівля (12,5%), яка забезпечує громаду товарами та підтримує бізнес-зв'язки з іншими регіонами.

Тимчасове розміщування й організація харчування (10%) демонструє розвиток сфери послуг, орієнтованих на людей та переселенців.

Водночас промисловість і харчове виробництво з часткою по 7,5% кожне залишаються важливими для довгострокового відновлення економічного потенціалу громади.

2. Вплив війни на бізнес

Чи зазнало Ваше підприємство впливу бойових дій або обстрілів?

Аналіз результатів опитування показує, що більшість підприємств (60%) зазнали опосередкованого впливу бойових дій – зокрема, через проблеми з логістикою, втратою клієнтів чи евакуацією.

Ще 33,3% підприємств постраждали безпосередньо, отримавши пошкодження майна або обладнання.

Лише 6,7% респондентів відповіли, що їхній бізнес не зазнав впливу війни, що свідчить про дуже високий рівень загальної вразливості підприємницького середовища.

Поєднання прямих і непрямих втрат формує складний контекст для відновлення бізнесу, де потрібні як фінансова, так і інфраструктурна підтримка. Ці дані підтверджують, що повномасштабна збройна агресія серйозно підірвала економічний потенціал громади, і без системної допомоги бізнесу його відновлення буде обмеженим.

Отримані результати підкреслюють необхідність стратегій підтримки підприємців – від компенсації пошкоджень до розвитку нових ринків. Таким чином, досвід бізнесу під час війни має стати ключовим фактором у формуванні стратегії післявоєнного розвитку громади.

Чи здійснюєте Ви діяльність у громаді зараз?

Аналіз результатів показує, що найбільші групи - це підприємства, які працюють частково (33,3%) та ті, що діють у громаді у повному обсязі (33,3%).

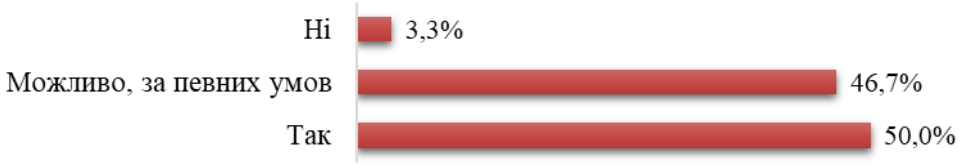
Водночас 20,1% бізнесів призупинили свою діяльність, що свідчить про серйозний вплив повномасштабної збройної агресії на економічну активність.

Ще 13,3% підприємств перенесли роботу в інші регіони України, зберігаючи функціонування, але втративши локальну присутність.

Такий розподіл демонструє як прагнення бізнесу залишатися у громаді попри складні умови, так і значні ризики для його стабільності.

Результати опитування підкреслюють необхідність підтримки підприємств у відновленні та створенні умов для повноцінного функціонування в Краматорській громаді.

Якщо Ви перемістили бізнес, чи плануєте повернення після стабілізації ситуації?

Опитування показує, що половина бізнесів (50,0%) однозначно планують повернення до Краматорської міської територіальної громади після стабілізації ситуації.

Майже така ж частка (46,7%) готова повернутися лише за певних умов, що свідчить про важливість гарантій безпеки, відновлення інфраструктури та створення сприятливого бізнес-клімату.

Лише 3,3% підприємців не розглядають можливості повернення, що є відносно низьким показником втрати економічного потенціалу.

Отримані результати демонструють, що підприємці мають високий рівень зацікавленості у відбудові громади. Таким чином, стратегія розвитку повинна містити конкретні механізми підтримки бізнесу, щоб забезпечити його швидке повернення та відновлення діяльності.

Які умови є ключовими для повернення?

Опитування показало, що найважливішою умовою для повернення бізнесу є **безпека**, на якій наголосили понад половина респондентів (52%). Саме відсутність обстрілів і наявність укриттів створюють базові передумови для відновлення економічної діяльності.

Другою за значенням умовою є відновлення інфраструктури (16%), оскільки без відремонтованих доріг, надійного зв'язку та стабільного водо- і енергопостачання бізнес не може функціонувати ефективно.

Значна частка підприємців (13%) визначила потребу у фінансовій підтримці чи компенсаціях, що має допомогти компенсувати збитки та запустити інвестиційні процеси.

Не менш важливою умовою респонденти назвали підтримку місцевої влади (12%), яка включає прозорі рішення, чесні правила гри та сприяння розвитку підприємництва.

Доступ до кадрів (4%) також є суттєвим фактором, адже дефіцит робочої сили ускладнює відновлення бізнесу навіть за наявності інших ресурсів.

Окремі респонденти згадали про податкові пільги, безкоштовну оренду та навіть специфічні очікування щодо роботи органів влади, що відображає різноманітність індивідуальних запитів. Загалом результати підкреслюють, що для повернення бізнесу потрібен комплексний підхід, де поєднуються безпекові гарантії, економічні стимули та підтримка підприємців на місцевому рівні.

3. Поточна ситуація

Як змінився обсяг Вашої діяльності у 2024–2025 рр.?

Результати опитування показали, що найбільша частка підприємців (53,3%) відзначила значне зменшення обсягів діяльності у 2024–2025 роках. Це свідчить про серйозний негативний вплив повномасштабної збройної агресії та пов'язаних із нею факторів на бізнес-середовище громади.

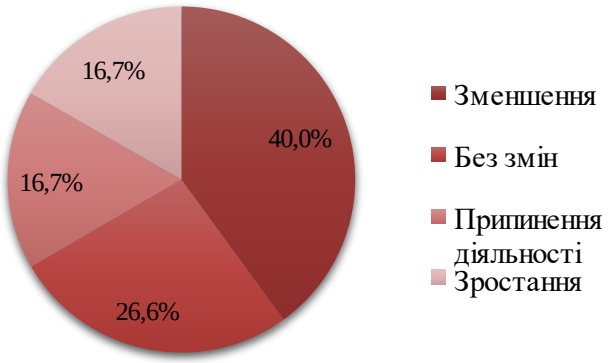
Ще 26,7% респондентів повідомили про часткове зменшення, що вказує на зниження доходів і скорочення активності, але не до критичного рівня.

Водночас близько 10% підприємств зазначили, що їхня діяльність не змінилася, тобто вони зберегли стабільність навіть у складних умовах.

Лише 6,7% бізнесів змогли збільшити обсяги діяльності, що може бути пов'язано з адаптацією до нових потреб чи ринкових ніш.

3,3% респондентів відповіли, що їм важко визначитися, що свідчить про невизначеність і мінливість ситуації. Загалом тенденція демонструє домінування негативних змін, однак наявність стабільних і навіть зростаючих бізнесів є позитивним сигналом для майбутнього відновлення громади.

Які зміни у збуті Ви очікуєте в 2025 р.?

Опитування показало, що найбільша частка підприємців (40%) очікує зменшення обсягів збуту у 2025 році. Це свідчить про високий рівень песимізму серед бізнесу, зумовлений воєнними ризиками та економічною нестабільністю.

Водночас 26,6% респондентів прогнозують, що ситуація залишиться без змін, що демонструє орієнтацію на збереження поточного рівня діяльності без значного зростання.

Позитивним сигналом є те, що 16,7% підприємців очікують зростання збуту, тобто вони бачать можливості для розвитку навіть у кризових умовах.

Важливим викликом є те, що 16,7% бізнесів прогнозують повне припинення діяльності, що може призвести до втрати робочих місць і скорочення економічного потенціалу громади.

Загальна картина свідчить про домінування обережних і негативних очікувань, однак наявність групи підприємців з орієнтацією на зростання демонструє потенціал для відновлення. Таким чином, стратегія підтримки бізнесу у 2025 році має бути зосереджена на зменшенні ризиків та стимулюванні інвестиційних і відновлювальних процесів.

Чи доступні у Вашому регіоні:

Опитування показало, що найбільш доступними у регіоні є основні споживачі, які становлять 37% відповідей. Це свідчить про збереження локального ринку збуту, навіть попри воєнні виклики, означає, що продукція й послуги місцевого бізнесу знаходять попит «на місці», тобто громада має внутрішній економічний ресурс.

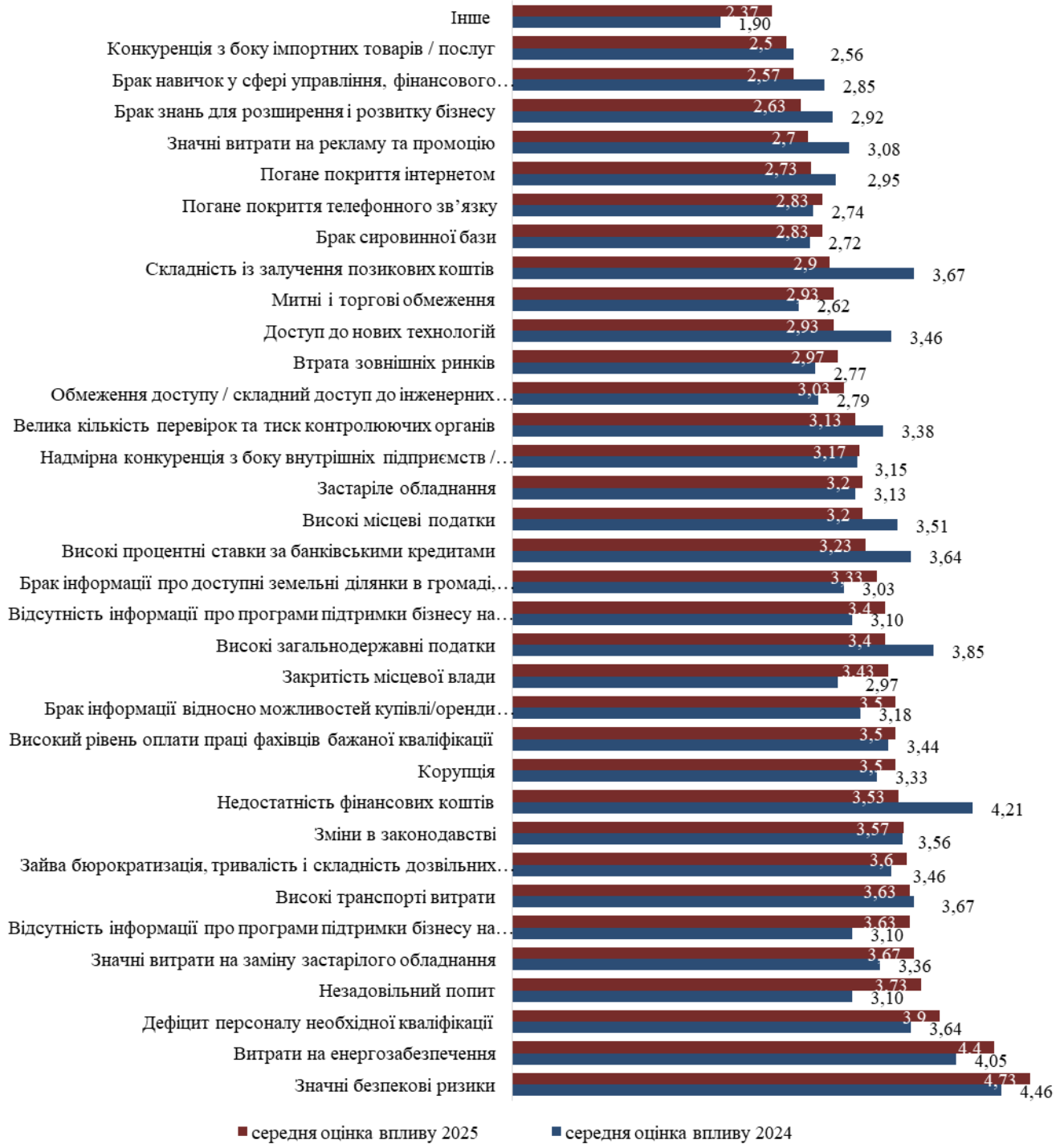
Друге місце посіли постачальники сировини та комплектуючих із часткою 33%, що вказує на важливість налагоджених каналів постачання для підтримки діяльності бізнесу.

Подібні підприємства були згадані у 27% відповідей, що свідчить про наявність конкурентного середовища й потенціал для партнерства.

Лише 3% респондентів відзначили кваліфіковану робочу силу як доступний ресурс, що сигналізує про серйозний дефіцит кадрів. Це критичний виклик для регіону, який може стримувати розвиток навіть за наявності ринку й сировини та є сигналом для стратегії: потрібні програми повернення населення, навчання та перекваліфікації.

4. Проблеми та потреби

Наскільки суттєво кожен із наведених нижче факторів впливає на бізнес-клімат в громаді?

Це питання є одним із ключових у анкеті для підприємців, тому варіанти відповідей подані максимально детально та розширено. Такий підхід дозволяє отримати повну картину щодо стримуючих факторів розвитку бізнесу у громаді, що стане основою для подальших управлінських рішень, визначення завдань стратегії та розробки місцевих програм підтримки підприємництва. Саме тому цьому питанню приділено особливу увагу.

Результати опитування підприємців свідчать, що визначальними бар'єрами для розвитку бізнесу в громаді є безпекові ризики, висока вартість енергозабезпечення, дефіцит кадрів необхідної кваліфікації, звужений попит та фінансові ресурси.

Ключовий блок ризиків формується безпековими викликами та їх наслідками.

Значні безпекові ризики (4,73) - абсолютний головний бар'єр для бізнесу, який не лише зберігся, а й посилився у 2025 році.

Пов'язані із цим наслідки - витрати на енергозабезпечення (4,4), дефіцит кадрів (3,9), зниження попиту (3,73) - також посилили негативний вплив.

Це створює замкнене коло - бізнес стикається з ризиком втрат, високими витратами, нестачею ресурсів і скороченням ринків збуту.

Фінансові та інфраструктурні проблеми загострюються.

Зросли оцінки щодо витрат на заміну обладнання (3,67), високих транспортних витрат (3,63) та нестачі фінансових ресурсів (3,53).

Це означає, що модернізація та розвиток підприємств ускладнюються через відсутність доступного фінансування і додаткові логістичні ризики.

Інституційні бар'єри залишаються стійкими викликами.

Бюрократія та складність дозвільних процедур (3,6), зміни у законодавстві (3,6), корупція (3,5), закритість місцевої влади (3,43), високі податки та відсутність доступу до програм підтримки - усе це у 2025 році зберігається на рівні середньої загрози, але має тенденцію до зростання.

Це свідчить про накопичення недовіри бізнесу до інституцій та адміністративного середовища громади.

Менш впливові фактори (2,3–2,9) у 2025 році не стали критичними, але створюють додаткове поле проблем.

Сюди входять поганий зв'язок, митні бар'єри, брак сировини, управлінських знань чи ресурсів на рекламу.

У воєнних умовах ці виклики відходять на другий план, але в перспективі відновлення громади вони можуть стати більш відчутними.

У 2025 році порівняно з 2024-м поглибився вплив найсерйозніших викликів - безпекових ризиків, енергетичних і фінансово-ресурсних обмежень, кадрового дефіциту та бюрократичних бар'єрів.

Це свідчить про поступове посилення негативних тенденцій і те, що підприємці сприймають середовище як більш ризиковане, затратне і менш передбачуване, ніж рік тому. Для громади це означає, що у стратегії та місцевих програмах підтримки бізнесу потрібно робити акцент на:

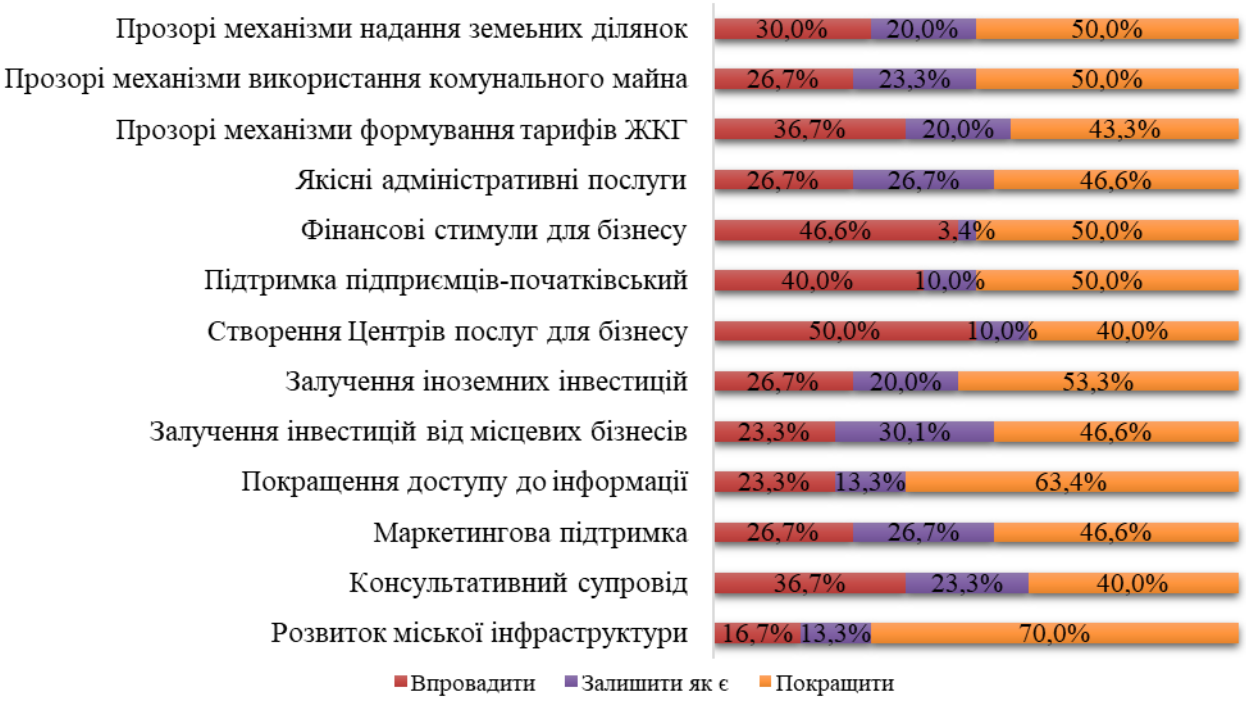
зменшення адміністративного тиску і підвищення прозорості влади,

забезпечення доступу до програм підтримки та фінансування модернізації,

енергетичну стабільність та підтримку кадрів,

роботу з безпековим аспектом бізнес-клімату як базовою умовою будь-якого розвитку.

Які послуги, на Вашу думку, необхідно впроваджувати/покращувати з боку місцевої влади для сприяння розвитку бізнесу/ місцевої економіки?

Діаграма демонструє, що найбільший акцент респонденти роблять на покращенні вже існуючих послуг.

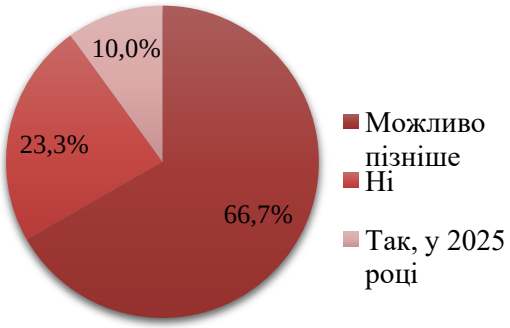
Зокрема, високий попит спостерігається на розвиток міської інфраструктури (70%), покращення доступу до інформації (63,4%), прозорі механізми надання земельних ділянок та використання комунального майна (по 50%), а також удосконалення якісних адміністративних послуг (46,6%). Це свідчить про те, що бізнес очікує не стільки нових інструментів, скільки підвищення ефективності та прозорості вже існуючих послуг.

Водночас значна частина відповідей пов'язана з потребою у впровадженні нових ініціатив. До них належать фінансові стимули для бізнесу (46,6%), підтримка підприємців-початківців через бізнес-інкубатори (40%), створення центрів послуг для бізнесу (50% вважають, що потрібно впроваджувати), а також формування тарифів ЖКГ і консультативний супровід (36,7%). Це відображає прагнення підприємницького середовища отримати додаткові ресурси для стимулювання розвитку та зростання місцевої економіки.

Меншою є частка тих, хто вважає за доцільне залишити чинні послуги без змін - від 3,4% до 30,1% залежно від категорії. Це може свідчити, що частина підприємців задоволена наявним рівнем сервісів або не відчуває їхнього прямого впливу на власну діяльність. Загальна тенденція демонструє запит на активні зміни: поєднання модернізації існуючих послуг і впровадження нових інструментів, здатних підвищити прозорість, ефективність та привабливість бізнес-середовища в громаді.

5. Плани на майбутнє

Ви плануєте інвестувати у виробництво в громаді?

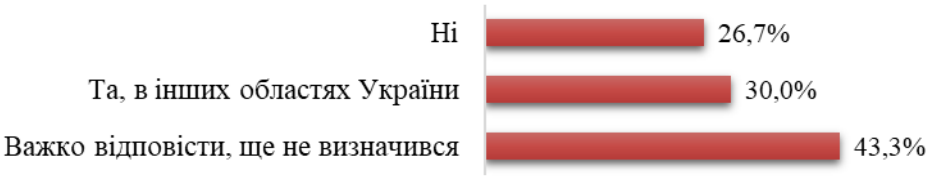

Опитування показало, що більшість респондентів відповіли «Можливо пізніше», що свідчить про обережність та невизначеність у плануванні інвестицій. Це може бути пов'язано з поточною економічною та безпековою ситуацією, яка не дозволяє бізнесу ухвалювати довгострокові рішення.

Значна кількість відповідей «Ні» демонструє наявність підприємців, які наразі не розглядають можливість інвестування, ймовірно через брак ресурсів чи низьку довіру до стабільності умов.

Позитивним сигналом є наявність частини респондентів, які зазначили «Так, у 2025 році», що вказує на потенційні інвестиційні наміри у середньостроковій перспективі. Загалом результати підкреслюють важливість створення безпечних та передбачуваних умов, аби стимулювати бізнес до активніших інвестиційних рішень у громаді.

Ви плануєте розширення бізнесу в інших населених пунктах?

Опитування показало, що найбільша частка респондентів відповіла «Важко відповісти, ще не визначився», що свідчить про високий рівень невизначеності у питаннях розширення бізнесу.

Водночас певна кількість учасників (9 відповідей) зазначила «Так, в інших областях України», що вказує на наявність підприємців із чіткими намірами масштабувати діяльність.

Відповіді «Ні» займають меншу частку, проте демонструють прагнення деяких бізнесів зосередитися виключно на місцевому ринку. Такий розподіл відповідей свідчить про співіснування у громаді як потенційно активних інвесторів, так і обережних підприємців, які вагаються через ризики. Загалом результати підкреслюють потребу у створенні стабільних та прогнозованих умов, що могли б стимулювати підприємців до впевненішого виходу на нові ринки.

Якщо на попереднє питання відповідь «Так», то коли і де Ви плануєте розширення бізнесу?

Київська обл, 2025-2026

Після служби в ЗСУ

Там, де є попит

Вже працюю над цим питанням
Київ
Дніпропетровська область
Восени 2025, або навесні 2026 у Києві

Серед бізнесу громади простежується готовність до масштабування діяльності на інші регіони України, переважно Київську область та Київ, у середньостроковій перспективі (2025–2026 роки).

Тенденція до масштабування бізнесу є позитивним сигналом щодо підприємницької активності громади, але водночас створює ризик перетікання економічних ресурсів за її межі. Це підкреслює потребу у формуванні привабливого локального бізнес-середовища, яке здатне втримувати та стимулювати розвиток підприємництва на місцевому рівні.

В якій мірі кожен із наведених нижче напрямів є важливим для економічного розвитку громади?

Найвищі середні оцінки (4,5–4,7) під час опитування у 2025 році отримали напрями:
Розвиток промисловості – 4,67
Безпека та правопорядок – 4,6
Розвиток інфраструктури для бізнесу – 4,53
Впровадження енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій – 4,53.

Це чітке ядро економічних пріоритетів - вони поєднують відновлення промислового та бізнесового потенціалу, підвищення безпеки та інноваційні рішення з енергозбереження.

Високі пріоритети (4,2–4,4) мають такі напрями:

Адаптація внутрішньо переміщених осіб – 4,4
Залучення інвестицій – 4,4
ІТ та цифрові технології – 4,4
Логістика та транспорт – 4,4
Сприяння розвитку підприємництва – 4,27
Покращення інфраструктури – 4,27
Підготовка/перепідготовка кадрів – 4,2

Тут бачимо поєднання нових викликів (ВПО, цифровізація, логістика) з традиційними сферами (кадри, підприємництво, інфраструктура).

Середні пріоритети (4,0–4,1):
Розвиток сільського господарства та переробки – 4,17
Підтримка та запровадження наукових досліджень – 4,1
Розвиток соціальної сфери – 4,1
Благоустрій та просторовий розвиток – 4,1
Охорона навколишнього середовища – 4,1
Розвиток інфраструктури відпочинку – 4,07

Важливі, але другорядні за опитуванням у порівнянні з промислово-бізнесовим блоком.

Низькі пріоритети (<4,0):
Інше – 3,6
Туризм та сфера послуг – 3,26
Громада поки не розглядає їх як значущі драйвери економіки.

Тенденції змін (2024 → 2025)

Зростання значення:

Безпека (4,46 → 4,6)
Промисловість (4,64 → 4,67)
Бізнес-інфраструктура (4,49 → 4,53)
Адаптація ВПО (3,97 → 4,4) – найбільший стрибок
Підприємництво (4,18 → 4,27)
Інфраструктура (4,23 → 4,27)
Наука (3,87 → 4,1)
СГ і переробка (4,15 → 4,17)
Відпочинок (3,92 → 4,07)
Інше (2,28 → 3,6)

Зниження значення:

Енергоефективність (4,58 → 4,53, невелике)
Інвестиції (4,48 → 4,4)
Соціальна сфера (4,46 → 4,1)
Екологія (4,05 → 4,1)

2025 рік чітко зафіксував економічно-безпековий фокус громади. Абсолютні лідери - промисловість, безпека, бізнес-інфраструктура та енергоефективність.

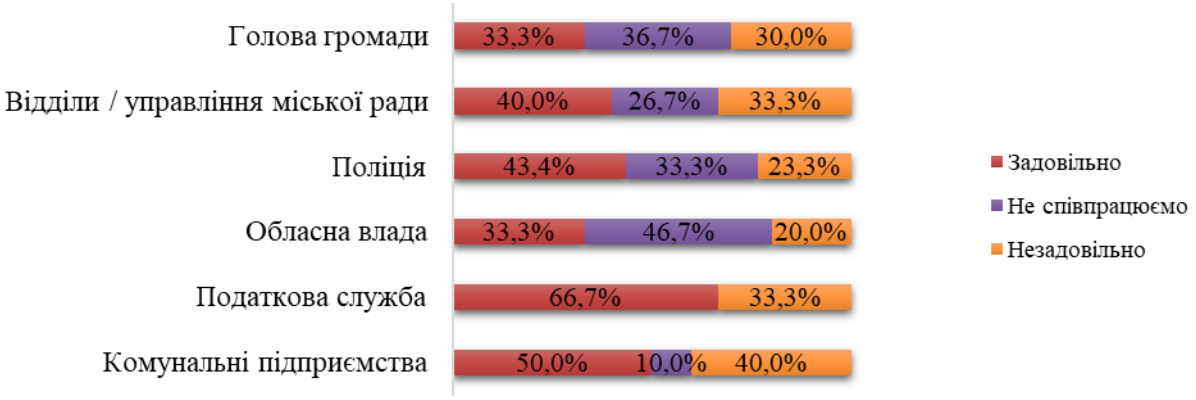
Зросла роль нових викликів: адаптація ВПО, цифровізація, логістика.

Соціальна сфера, екологія та відпочинок, хоча і зберігають базову важливість, відходять на другий план, що може бути пов’язано із контекстом воєнного періоду та обмеженими ресурсами.

Динаміка: громада зміщує акцент з соціальних аспектів (які були сильнішими у 2024) на економіку, інновації й безпеку, що свідчить про орієнтацію громади на економічне відновлення та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

6. Взаємодія з владою

Оцініть рівень співпраці з органами:

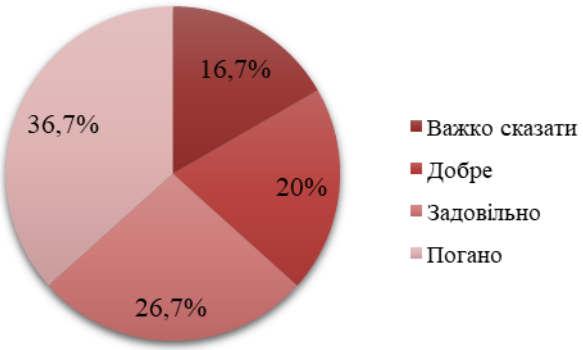

Опитування показало, що рівень співпраці бізнесу з органами влади та комунальними службами оцінюється неоднозначно.

Найбільш позитивні відгуки отримали комунальні підприємства та податкова служба, де значна частина відповідей була «Задовільно».

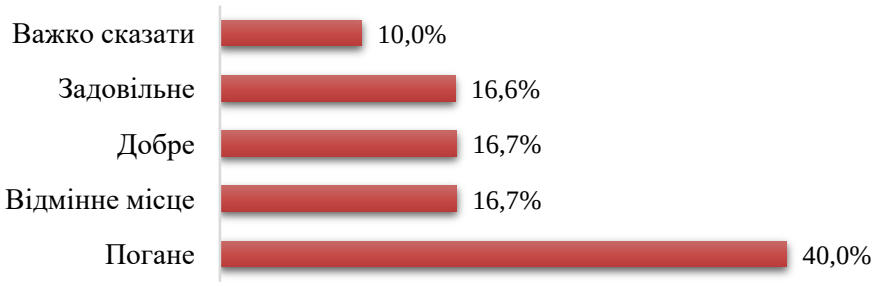
Водночас для голови громади та обласної влади помітна висока частка варіантів «Не співпрацюємо», що свідчить про відсутність регулярної взаємодії з бізнесом.

Поліція та відділи/управління міської ради отримали переважно змішані оцінки, з балансом між «Незадовільно» та «Задовільно». Загалом результати вказують на потребу у більшій відкритості влади та налагодженні стабільних каналів комунікації з підприємницьким середовищем.

Як Ви оцінюєте роботу місцевої влади у сфері розвитку громади?

Наскільки громада є привабливою для ведення бізнесу?

Опитування показало, що більшість респондентів оцінили привабливість громади для ведення бізнесу як «Погане», що свідчить про значні бар'єри та слабкі умови для розвитку підприємництва.

Частина учасників надала оцінку «Задовільне», вказуючи на наявність певних позитивних елементів, проте вони не є визначальними. Відносно невелика група підприємців вважає громаду «Добрим» або навіть «Відмінним місцем» для бізнесу, що демонструє потенціал для майбутнього розвитку. Водночас окремі респонденти обрали варіант «Важко сказати», що відображає невизначеність і залежність від зовнішніх умов.

Загалом низькі оцінки привабливості громади значною мірою пояснюються впливом активних бойових дій та її прифронтовим розташуванням, що створює додаткові ризики і знижує інвестиційну привабливість території.

Стратегічне резюме

Опитування мешканців, внутрішньо переміщених осіб та бізнесу засвідчило високий рівень прив'язаності людей до Краматорська, а також готовність пов'язувати своє майбутнє з громадою за умови покращення безпекової ситуації. Найбільш активними у відповідях є групи віком 35–60 років та жінки, що формує значний людський потенціал для відновлення. Водночас результати демонструють потребу ширшого представлення молоді, чоловіків, військовослужбовців та людей старшого віку для формування більш збалансованих, інклюзивних рішень, які враховують повний спектр суспільних потреб.

Безпека стала основною та безумовною передумовою для повернення населення, відновлення бізнесу та залучення інвестицій. Респонденти акцентують на необхідності модернізації укриттів і бомбосховищ, надійності систем оповіщення, посиленні правопорядку та покращенні кризової комунікації. За відсутності базового відчуття захищеності інші заходи - від економічних стимулів до соціальних програм - втрачають ефективність, тому безпековий компонент повинен залишатися центральним елементом у коротко- та середньострокових діях громади.

Оцінювання стану інфраструктури та базових послуг показує, що більшість систем функціонують на задовільному або доброму рівні навіть у прифронтових умовах. Разом з тим визначені ключові вразливості, які потребують першочергових інвестицій: транспорт, мости, енергопостачання, водопровідно-каналізаційні мережі, мобільний та фіксований інтернет, а також освітні, медичні та соціокультурні заклади. Інфраструктурні рішення мають поєднувати енергоефективність, цифровізацію та стійкість, адже саме якість щоденних послуг формує готовність людей залишатися та повертатися.

Участь бізнесу підтвердила потребу у створенні стабільного, передбачуваного економічного середовища з підтримкою МСП, доступом до фінансування та модернізації виробництв. Основні бар'єри - безпекові ризики, висока вартість енергії, складність кредитування, кадровий дефіцит, застарілі потужності та бюрократія. Готовність бізнесу повернутися є високою, але залежить від створення конкретних умов: прозорих сервісів, відкритих земельних і майнових реєстрів, індустріальних ділянок із готовими мережами, грантових чи ваучерних програм. Загальне бачення мешканців і бізнесу збігається: Краматорськ має стати сучасною, безпечною, енергоефективною громадою можливостей. Дорожня карта 2025–2027 повинна враховувати чітку логіку - спочатку безпека та базова інфраструктура, далі підтримка економіки та повернення людей, і постійна комунікація з громадою, що забезпечить перехід до стійкого розвитку в умовах воєнних викликів.